

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”
ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЕЛЕКТРОННИХ СИСТЕМ**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Декан інженерно-технічного
факультету

/доц. Туряниця І.І./

«___» _____ 2020 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Філософія**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	17 – Електроніка та телекомунікації
Спеціальність	171 – Електроніка
Освітня програма	Електронні системи
Статус дисципліни	обов’язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма з навчальної дисципліни „Філософія” для студентів 2-го курсу кафедри електронних систем освітнього ступеня бакалавр за освітньою програмою «Електронні системи» галузі знань 17 Електроніка та телекомунікації за спеціальністю 171 Електроніка.

Розробник: доц., к.філос.н. Остапець І. Ю., доцент кафедри філософії

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри філософії
протокол №11 від «30» червня 2020 р.

Завідувач кафедри доц., к.філос.н. Левкулич В.В.

Схвалено науково-методичною комісією факультету суспільних наук
протокол № 7 від «25» червня 2020 р.

Голова науково-методичної комісії доц., к.іст.н. І. Стряпко

© Остапець І. Ю., 2020 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2020 р.

1.ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Рік підготовки	
Загальна кількість годин – 90	2	-
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 3	4	-
	Лекції (год.)	
	20	-
	Практичні (семінарські) (год.)	
	24	-
Вид підсумкового контролю:	Самостійна робота (год.)	
іспит	46	-
Форма підсумкового контролю: усна		

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ»

Метою вивчення навчальної дисципліни «Філософія» є формування у студентів цілісного уявлення про специфіку філософського знання, розуміння багатоваріантності шляхів культурного і цивілізаційного поступу людства та власне ставлення до них, особливості вирішення світоглядних запитів XXI століття, розкриття творчої ролі філософії в сучасній культурі.

Предметом вивчення дисципліни є філософія як феномен культури, світовий історико-філософський процес, включаючи дослідження граничних засад людської життєдіяльності.

Основними завданнями дисципліни «Філософія», що забезпечують досягнення мети та формування програмних результатів навчання є наступні:

- ✓ сформувати у студентів чітке уявлення про специфіку філософії як форми суспільної свідомості, про поняття, категорії та методи філософії, про історію філософської думки та сучасні проблеми філософії, що допоможе студентам самостійно орієнтуватися у багатоманітні філософського знання;
- ✓ ознайомити студентів з філософською україністикою, проаналізувати ментальні особливості національно-світоглядної культури України в контексті світового філософського процесу;
- ✓ формувати і поглиблювати філософсько-світоглядну культуру студентів та адекватну ціннісну оцінку явищ дійсності сприяти розвитку здібностей до творчого мислення студентів, самостійного аналізу складних явищ соціокультурного життя, уміння застосовувати філософську методологію для розв'язання професійних завдань.

Відповідно до освітньої програми «Електронні системи», вивчення дисципліни «Філософія» (ОКЗ) сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких **компетентностей**:

Загальні компетентності (ЗК) ОП «Електронні системи»

- ✓ **ЗК2.** Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ✓ **ЗК4.** Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ✓ **ЗК5.** Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- ✓ **ЗК6.** Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ФІЛОСОФІЯ»

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Філософія» є опанування наступних навчальних дисциплін (НД) освітньої програми «Електронні системи»:

ОК1. Історія та культура України.

ОК3. Ділова українська мова.

4.ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Електронні системи», вивчення навчальної дисципліни «Філософія» повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (РН):

Програмні результати навчання	Шифр РН
Аргументувати нормативно-правові засади при впровадженні електронних пристроїв та систем; оцінювати переваги інженерних розробок, їх екологічність та безпечність; захищати власні світоглядні позиції та переконання у виробничій або соціальній діяльності	РН11
Дотримуватися норм сучасної української ділової та професійної мови.	РН14
Брати участь у розробці та виконанні проектів міжнародного наукового співробітництва та академічної мобільності	РН20

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Філософія»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр РН
Застосовувати основні теорії, методи та принципи математичних та природничих наук у сфері професійної діяльності, сформулювати у студентів чітке уявлення про специфіку філософії як форми суспільної свідомості, про поняття, категорії та методи філософії, про історію філософської думки та сучасні проблеми філософії, що допоможе студентам самостійно орієнтуватися у багатоманітні філософського знання.	РН11
Застосовувати базові професійні й наукові знання в галузі соціально-гуманітарних та економічних наук у пізнавальній та професійній діяльності, формувати і поглиблювати філософсько-світоглядну культуру студентів та адекватну ціннісну оцінку явищ дійсності сприяти розвитку здібностей до творчого мислення студентів, самостійного аналізу складних явищ соціокультурного життя, уміння застосовувати філософську методологію для розв'язання професійних завдань.	РН11
Демонструвати навички усного та письмового спілкування державною та іноземними мовами, використовуючи навички міжособистісної взаємодії, працюючи в міжнародному контексті з фахівцями та нефахівцями в галузі,	РН14 РН20

з використанням сучасних засобів комунікацій, ознайомити студентів з ПР-03 філософською україністикою, проаналізувати ментальні особливості національно-світоглядної культури України в контексті світового філософського процесу.	
--	--

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Оцінювання знань студентів здійснюється відповідно до положень «Про організацію освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет» (п.5.2, 5.3), «Про порядок та методику проведення семестрових (курсівих) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» затверджених наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» №698/01-17 від 08.05.2015 р. та «Про оцінювання навчальних досягнень студентів ДВНЗ «УжНУ» за кредитномодульною системою» затвердженого наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» №503/01-17 від 03.03.2015 р. (1.2.2).

Перевірка рівня навчальних досягнень студентів з дисципліни «Філософія» здійснюється на основі результатів **модульних та підсумкового (екзамен) контролів**.

Для оцінювання знань студентів будуть використані наступні групи методів контролю:

1. Методи усного контролю (відповідь студента на окреме питання теми у індивідуальній та фронтальній формах; бесіда під час роз'яснення проблемного питання; усна доповідь, захист реферату, презентації або проєкту).

2. Письмовий контроль (виконання практичних і творчих завдань та індивідуальної роботи; поточна контрольна робота, модульна контрольна робота).

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Модульний контроль складається з поточного контролю та модульного контрольного оцінювання. Упродовж семестру проводяться два модульні контролі, обов'язкові для всіх студентів. Модульний контроль (МК) №1 включає навчальний матеріал змістових модулів 1-2 (теми 1-5), а МК №2 відповідно змістових модулів 3-4 (теми 6-10), таблиця 2. У цій таблиці наведено також максимальну кількість балів з кожної

теми, яку може отримати студент. Після проведення останнього заняття за кожним модулем, відповідно до розкладу, проводиться модульна контрольна робота.

Поточний контроль знань здійснюється за такими складовими: перевірка знань студента на семінарських заняттях, контроль за виконанням індивідуальних завдань та самостійної роботи. Кожен вид навчальної роботи студента оцінюється певною кількістю балів відповідно до нижче наведених *основних критеріїв*. Сумарна кількість балів за кожен вид навчальної діяльності наведена в таблиці 1.

Оцінюються:

- усні відповіді на семінарських заняттях;
- активність у дискусіях, вміння обґрунтовувати та відстоювати свою думку;
- виконання практичних завдань;
- виконання творчих завдань;
- поточна контрольна робота;
- контрольні тестування;
- підготовка рефератів та їх захист;
- підготовка усних доповідей;
- підготовка презентації та її захист;
- підготовка проекту та його захист тощо.

Максимальна оцінка поточного контролю становить 60 балів.

Таблиця 1.

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	К-сть	Максимальна кількість балів (сумарна)	К-сть	Максимальна кількість балів (сумарна)
Семінарські заняття	5	30	5	25
Письмове тестування /поточна контрольна робота	5	20	5	20
Реферат / усна доповідь			1	5
Презентація	1	5		
Творче завдання	1	5		
Проект			1	10
Модульне контрольне оцінювання	1	40	1	40
Разом		100		100

Модульне контрольне оцінювання (МКО) проводиться в письмовій формі. Завдання для МКО включає два теоретичні питання (кожне оцінюється max 10 балів) і двадцять тестових завдань (max 20 балів). **Максимальна кількість балів за МКО – 40.**

Сумарна кількість балів модульного контролю визначається як середнє арифметичне балів за два модулі і складає максимум 100 балів (таб. 2).

Таблиця 2.

Розподіл балів, які отримують студенти					
Поточне оцінювання та індивідуальна робота					Сума
Модуль 1					
Поточне оцінювання					60
T1 6 б.	T2 14 б.	T3 12 б.	T4 14 б.	T5 14 б.	
Модульне контрольне оцінювання №1					40
Разом за модуль 1					100
Модуль 2					
Поточне оцінювання					60
T6 12 б.	T7 12 б.	T8 12 б.	T9 12 б.	T10 12 б.	
Модульне контрольне оцінювання №2					40
Разом за модуль 2					100
Модульний контроль					100
Підсумкове оцінювання (екзамен)					100

Допуск студента до підсумкового контролю знань здійснюється відповідно до діючих в університеті вище зазначених положень.

Підсумковий контроль (екзамен) проводиться у відповідності розкладу заліково-екзаменаційної сесії, в комплексній (або усній) формі.

Підсумковий контроль проводиться за навчальним матеріалом, визначеним цією робочою навчальною програмою у повному обсязі. До екзаменаційного білету включено три теоретичні питання.

Максимальна оцінка з підсумкового (семестрового) контролю становить 100 балів.

Бали, отримані студентом конвертуються в підсумкову оцінку з дисципліни у відповідності до шкали оцінювання (таблиця 3).

Таблиця 3

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання

0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни
------	---	--	---

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів з навчальної дисципліни, є:

- виконання всіх видів навчальної роботи, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- характер відповідей на поставлені питання (вичерпність, чіткість, лаконічність, логічність, послідовність тощо);
- вміння оперувати фаховою інформацією, і насамперед визначеною обсягом програми цієї навчальної дисципліни;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- здатність формулювати власні аналітичні висновки та оцінки різних аспектів предмету вивчення цієї дисципліни.

Оцінювання результатів усіх форм контролю передбачено у 100-бальній шкалі.

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Вступ до філософії

Тема 1. Філософія, її коло проблем

Філософія та світогляд. Світогляд і світовідчуття, світосприйняття і світорозуміння. Життєво-буденний та теоретичний світогляд. Історичні типи світогляду: міф, релігія, науковий світогляд, філософський світогляд. Специфіка філософського світогляду, причини його виникнення. Місце філософії в системі культури. Філософія і наука. Основні теми філософських роздумів: світ і людина, сутність і зміст людського існування.

Тема 2. Предмет та функції філософії

Предмет філософії. Концепції походження філософії. Філософія як дослідження світоглядних проблем засобами раціонального мислення. Основне коло філософських питань. Основне питання філософії. Головні напрями у філософії. Проблема методу в філософії як теоретичне узагальнення прийомів і засобів пізнання та його історичного досвіду.

Функції філософії. Світоглядна, гносеологічна, методологічна, аксіологічна, евристична та ін. функції філософії. Соціальна спрямованість філософського знання. Сутність загальнолюдських цінностей у філософії. Людина як найвища цінність. Місце й роль філософії у сучасному суспільному житті.

Змістовий модуль 2. Історія філософії

Тема 3. Філософія Стародавнього світу

Зародження філософської думки. Економічні, соціальні, культурні передумови появи філософії у країнах Стародавнього світу.

Філософія Стародавньої Індії. Особливості філософії Стародавньої Індії. Ведична та епічна література про людину, її походження та існування. Основні релігійно-філософські вчення: джайнізм, чарвака-локаята, буддизм, йога та ін.

Стародавня Китайська філософія. Зародження філософії у Стародавньому Китаї. Особливості філософії Стародавнього Китаю. Основні філософські школи Стародавнього Китаю: конфуціанство, даосизм, моїзм, легізм та ін.

Антична філософія. Своєрідність філософії Стародавньої Греції: досократичного, класичного, елліністичного періодів античності. Вчення про буття (Мілетська школа). Вчення Геракліта Ефеського. Вчення про рух (Елейська школа). Софісти. Людина як міра усіх речей (Протагор). Самопізнання та належне існування (Сократ). Людина як мікрокосм, атомізм Демокрита. Платонізм та неоплатонізм. Становлення античної діалектики. Аристотель як систематизатор античної філософії. Елліністично-римська філософія.

Тема 4. Філософія Середньовіччя і доби Відродження

Особливості філософії Середньовіччя. Розвиток християнства у Західній Європі. Апологетика, патристика, схоластика. Суперечка про природу понять: реалізм і номіналізм. Вчення Томи Аквінського про єдність душі і тіла, про двоїстість істоти, про співвідношення релігії, філософії і науки.

Характерні риси філософії епохи Відродження. Гуманізм та антропоцентризм. Натурфілософія Відродження; пантеїзм; повернення до первісного розуміння сутності діалектики. Геліоцентризм і вчення про нескінченність Всесвіту (Джордано Бруно, Микола Кузанський).

Реформація, її ідеї (Томас Мюнцер, Мартин Лютер, Жан Кальвін).

Тема 5. Філософія Нового часу

Особливості розвитку філософії Нового часу. Наукові відкриття (Микола Коперник, Галілео Галілей, Ісаак Ньютон) та зміна суспільно-економічних відносин. Проблеми онтології та гносеології у філософії видатних мислителів Нового часу.

Філософія Френсіса Бекона і Томаса Гоббса. Проблема методу пізнання у філософії Френсіса Бекона, теоретичне обґрунтування емпіризму, досвідно-індуктивного методу. Критика схоластики. Механіцизм. Теорія абстрактно-ідеальної моделі суспільства.

Раціоналізм Нового часу: Рене Декарт, Бенедикт Спіноза, Готфрід Вільгельм Ляйбніц. Дуалізм Рене Декарта та його дедуктивний метод. Теорія вроджених ідей. Вчення про субстанцію. Монадологія Готфріда Вільгельма Ляйбніца.

Сенсуалістична філософія Джона Локка, Джорджа Берклі, Девіда Юма. Сенсуалістична теорія Джона Локка, вчення про первинні та вторинні якості. Заперечення вроджених ідей. Агностицизм.

Філософія Просвітництва. Проблема людини у філософії Просвітництва (Шарль Луї де Монтеск'є, Франсуа Вольтер, Жан Жак Руссо). Французький матеріалізм, його розуміння людини і суспільства (Жюльєн Офре де Ламетрі, Клод Андріан Гельвецій, Поль Анрі Гольбах, Дені Дідро).

Тема 6. Німецька класична філософія

Місце і роль німецької класичної філософії в розвитку світової філософської думки. Загальні риси німецької класичної філософії та основні проблеми: науковість філософії, онтологія, гносеологія філософської антропології, філософія історії, філософія права і т. д.

Філософія Іммануїла Канта. Докритичний та критичний періоди у філософії Іммануїла Канта. Категоричний імператив.

Філософська система Йоганна Готліба Фіхте. Суб'єктивно-ідеалістична діалектика.

Георг Вільгельм Фрідріх Гегель, його філософська система та метод. Розробка діалектичного методу мислення і світорозуміння. Об'єктивний ідеалізм. Протиріччя між системою і методом. Абсолютна ідея (система категорій, що саморозвиваються). Діалектичний зміст абсолютної ідеї. Принципи і закони діалектики.

Антропологічний матеріалізм Людвіга Андреаса Фойєрбаха. Проблема людини та категорія «людська природа» у філософії Людвіга Андреаса Фойєрбаха. Критика гегелівського ідеалізму та релігії.

Тема 7. Сучасна світова філософія

Особливості сучасної філософської думки. Пліуралізм течій сучасної філософії. Критичний перегляд принципів і традицій класичної філософії кінця XIX– початку XX ст. Захист і оновлення класичних філософських традицій.

Позитивізм: його сутність та еволюція. Сцієнтизм. Позитивізм Огюста Конта. Різновиди позитивізму: емпіріокритицизм (Ернст Мах, Ріхард Авенаріус), неопозитивізм, постпозитивізм (Карл Поппер, Томас Кун, Імре Лакатос, Пол Карл Фейєрабенд).

Екзистенціально-антропологічна філософія. Проблема раціонального та ірраціонального. Ірраціоналістичний і містичний підхід у філософському аналізі (Артур Шопенгауер, Фрідріх Вільгельм Ніцше, Вільгельм Дільтей). Філософські проблеми психоаналізу (Зігмунд Фройд, Карл Густав Юнг, Еріх Фромм, Альфред Адлер). «Екзистенціальна філософія» та її різновиди (Серен К'єркегор, Мартин Гайдеггер, Альбер Камю, Жан-Поль Сартр, Карл Ясперс). Життя і смерть, сенс існування, проблема свободи.

Релігійна філософія. Еволюція релігійної філософії XX ст.: традиціоналізм і спроба оновлення. Методи релігійного осмислення дійсності. Предмет і головне питання релігійної філософії. Сучасна нехристиянська релігійна філософія.

Неотомізм (Етьєн Анрі Жільсон, Жак Марітен та ін.). Персоналізм (Едгар Шеффільд Брайтмен, Еммануель Муньє та ін.). Католицький модернізм Тейяра де Шардена.

Російська релігійно-ідеалістична філософія. Філософія космізму Миколи Федорова. Метафізика Всеєдності (Вл. Соловйов, П.Флоренський, С. Франк, Л. Карсавін). «Філософія нової релігійної свідомості» (Л. Шестов, Н. Лосський, М. Бердяєв, Д. Мережковський, В. Розанов). Екзистенціалізм Л. Шестова як внутрішня криза релігійної філософії.

Тема 8. Філософія України

Зародження та особливості української філософської думки. Становлення й розвиток світогляду давніх слов'ян: давньо-слов'янська міфологія, запровадження християнства та філософська думка Київської Русі.

Розвиток філософії в духовній культурі України XIV–XVII ст.. Агіографія. Гуманістичні ідеї (Юрій Дрогобич, Павло Русин із Кросна, Лукаш із Нового міста, Станіслав Оріховський). Реформаційні ідеї в Україні. Українські полемісти (Мелетій

Смотрицький, Іван Вишенський). Острозький культурно-освітній центр (Герасим Смотрицький та ін.). Братські школи. Філософія Києво-Могилянської академії (Петро Могила, Теофан Прокопович, Інокентій Гізель та ін.).

Філософія Григорія Сковороди. «Філософія серця». Теорія «Сродності праці».

Українська філософія XIX– початку XX ст.. Поширення ідей західноєвропейської (німецької) філософії (Йоган Шад, Петро Лодій, Орест Новицький, Сильвестр Гогоцький та ін.). «Філософія серця» Памфіла Юркевича. Український романтизм (Михайло Максимович, Микола Костомаров, Пантелеймон Куліш та ін.). Філософські ідеї Тараса Шевченка. Соціально-філософські погляди Лесі Українки, Михайла Драгоманова, Івана Франка.

Новітня українська філософія. Філософія періоду відродження українського духовного життя (Володимир Винниченко, Михайло Грушевський, Василь Зеньківський та ін.) Філософія національної самобутності (Дмитро Донцов, В'ячеслав Липинський). Філософська спадщина Володимира Вернадського та Дмитра Чижевського. Шістдесятники (Павло Копнін, Володимир Шинкарук та ін.). Розробка філософських проблем у сучасній Україні. Філософські ідеї представників Закарпаття.

Змістовий модуль 3. Теоретична філософія

Тема 9. Філософський зміст проблеми буття

Філософський зміст категорії «буття». Співвідношення категорій «буття», «субстанція», «матерія». Характеристика буття як філософської категорії. Поняття буття, його історичний генезис. Основні форми буття. Буття речей, процесів і станів природи. Буття людини як фундаментальна проблема філософії. Суспільне та індивідуальне буття. Проблема єдності світу.

Філософський зміст категорії «матерія». Формування і розвиток науково-філософського поняття матерії. Філософське визначення категорії «матерія». Сучасна наука про складну систему організації матерії та її властивості.

Спосіб та форми існування матерії. Рух як спосіб існування матерії. Саморух – вияв внутрішньої активності матерії. Види руху. Простір і час як форми існування матерії.

Властивості простору і часу. Сучасні природничо-наукові теорії простору і часу і їх філософське значення.

Тема 10. Свідомість: її походження і сутність

Проблема свідомості в історії філософії. Матеріалізм, ідеалізм та дуалізм щодо розуміння природи свідомості.

Виникнення і генезис свідомості. Сучасні наукові уявлення на виникнення і розвиток свідомості. Генезис форм відображення на неорганічному, органічному та соціальному рівні розвитку матерії. Характер відображення. Передумови виникнення свідомості. Свідомість і мислення. Мислення і мова.

Сутність та структура свідомості. Рівнева структура свідомості: підсвідомість, усвідомлення, надсвідомість (інтуїція, осяяння, прозріння тощо), самосвідомість. Структура свідомості за компонентним складом: знання, пам'ять, норми, цінності, самосвідомість, воля, емоції і почуття. Структура свідомості за суб'єктним складом: індивідуальна, групова, етнічна, класова, масова, суспільна, загальнолюдська.

Творча активність свідомості та її основні функції. Творчий характер свідомості. Пізнавальна, акумулююча, аксіологічна, творча, комунікативна та ін. Функції свідомості.

Тема 11. Діалектика та її альтернативи

Історичні форми і особливості діалектики. Зародження діалектики. Історичні форми діалектики: антична діалектика, діалектика середньовіччя, діалектика Нового часу, діалектика класичної німецької філософії, марксистська діалектика, сучасні західноєвропейські ірраціоналістичні концепції діалектики. Альтернативи діалектики.

Поняття діалектики, її основні принципи. Діалектика як один із методів філософії. Принципи розвитку і зв'язку, принцип конкретно-історичного підходу у вивченні явищ, принцип виявлення основної ланки у ланцюгу історичних подій, принцип єдності історичного і логічного, абстрактного і конкретного та ін.

Категорії діалектики. З історії вчення про категорії. Про співвідношення філософських категорій і понять спеціальних наук. Основні категорії діалектики: одиничне, особливе, загальне; зміст і форма; причина і наслідок; необхідність і випадковість; можливість і дійсність; система, елемент, структура.

Закони діалектики. Гносеологічна природа закону. Закон єдності і боротьби протилежностей. Закон взаємопереходу кількісних і якісних змін. Закон заперечення заперечення.

Тема 12. Пізнання як предмет філософського аналізу

Гносеологічна проблема в історії філософської думки. Пізнаваність світу і його законів в історії філософії. Агностицизм.

Поняття пізнання і його змістовні складові. Основні принципи теорії пізнання. Рівні та форми пізнання. Види пізнання. Процес пізнання та його елементи: суб'єкт пізнання, об'єкт пізнання, посередники пізнання (засоби пізнання як матеріального так і ідеального характеру).

Практика як специфічно людський спосіб освоєння світу. Поняття практики. Види практичної діяльності. Функції практики.

Проблеми істини у філософії. Об'єктивність істини. Абсолютна та відносна істина. Конкретність істини. Форми істини (буденна, наукова, моральна та ін.) Сучасні концепції істини (релятивізм і догматизм). Критерії істини.

Тема 13. Методологія наукового пізнання

Наука як вища форма раціонального пізнання. Поняття науки. Становлення і розвиток науки. Специфіка наукового пізнання. Етичні норми і цінності науки. Наукова картина світу.

Емпіричні методи наукового пізнання. Спостереження. Опис. Порівняння. Вимірювання. Експеримент.

Емпіричні та теоретичні методи наукового пізнання. Абстрагування. Аналіз. Синтез. Індукція. Дедукція. Аналогія. Історичний і логічний методи пізнання. Моделювання.

Теоретичні методи наукового пізнання. Метод сходження від абстрактного до конкретного. Метод ідеалізації. Метод формалізації. Аксиоматичний і математичний методи.

Основні форми наукового пізнання. Емпіричний факт. Проблема. Ідея. Гіпотеза. Доказ гіпотези. Концепція. Теорія.

Змістовий модуль 4. Соціальна філософія і філософія людини

Тема 14. Суспільство як предмет філософського аналізу.

Поняття суспільства. Основні підходи до розуміння суспільства: натуралістичні, соціальний дарвінізм, органічна школа, расово-антропологічні школи, ідеалістичні концепції, історико-матеріалістичні. Суспільні відносини. Сфери суспільного життя.

Суспільство і природа. Природа як об'єкт філософського аналізу. Географічне середовище та його роль у житті суспільства. Екологічні проблеми, засоби їх розв'язання. Народонаселення – передумова та суб'єкт історичного процесу.

Людина як предмет філософського аналізу. Проблема людини в філософії. Діяльність як основа людського буття. Структура людської діяльності. Антропосоціогенез. Єдність природного і соціального в людині. Проблема смерті та безсмертя людини у філософському світогляді. Сенси життя людини. Людина, індивід, індивідуальність, особистість.

Цінності та їх роль у житті людини та суспільства. Історичний розвиток філософських уявлень про цінності. Класифікація цінностей. Базові цінності людського життя. Цінності і сучасність.

Суспільний прогрес і глобальні проблеми сучасності. Концепція суспільного прогресу та його критерії. Сутність і перспективи науково-технічного прогресу. Глобальні проблеми сучасності.

Тема 15. Основні сфери життя суспільства.

Економічна сфера життя суспільства. Суспільне виробництво. Продуктивні сили. Виробничі відносини. Взаємозв'язок продуктивних сил та виробничих відносин. Сутність науково-технічної революції. Соціальні наслідки НТР.

Соціальна сфера життя суспільства. Соціальне життя суспільства. Структура суспільства. Класи. Страти. Сім'я. Етноси.

Політична сфера життя суспільства. Сутність, структура і функції політичної системи. Держава – базовий інститут політичної системи. Національна держава і громадянське суспільство. Політична свідомість і політична культура як елементи політичної системи.

Духовна сфера життя суспільства. Сутність духовного життя суспільства. Буденна і теоретична свідомість. Суспільна психологія й ідеологія. Суспільна свідомість та її основні форми (політика, право, мораль, релігія, наука, мистецтво, філософія). Особливості духовної культури суспільства.

6.2 Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	с	лаб	інд	с.р		л	с	лаб	інд	с.р
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Вступ до філософії												
Тема 1. Філософія, її коло проблем	5	1	1			3	5,5	1				5
Тема 2. Предмет та функції філософії	5	1	1			3	5,5	1				5
Разом за змістовим модулем 1	10	2	2			6	11	2				10
Змістовий модуль 2. Історія філософії												
Тема 3. Філософія Стародавнього світу	7	2	2			3	6	1				5
Тема 4. Філософія Середньовіччя і доби Відродження	6	1	2			3	6	1				5
Тема 5. Філософія Нового часу	6	1	2			3	6	1				5
Тема 6. Німецька класична філософія	7	2	2			3	6	1				5
Тема 7. Сучасна світова філософія	7	2	2			3	6	1				5
Тема 8. Філософія України	7	2	2			3	6	1				5
Разом за змістовим модулем 2.	40	10	12			18	36	6				30
Змістовий модуль 3. Теоретична філософія												
Тема 9. Філософський зміст проблеми буття	6	1	2			3	5					5
Тема 10. Свідомість: її походження і сутність	6	1	2			3	6	1				5
Тема 11. Діалектика та її альтернативи	7	2	2			3	6					6
Тема 12. Пізнання як предмет філософського аналізу	5	1	1			3	7	1				6
Тема 13. Методологія наукового пізнання	5	1	1			3	6					6
Разом за змістовим модулем 3.	29	6	8			15	30	2				28

Змістовий модуль 4. Соціальна філософія											
Тема 14. Суспільство як предмет філософського аналізу	5	1	1			3	6,5	1			5
Тема 15. Основні сфери життя суспільства	6	1	1			4	6,5	1			5
Разом за модулем 4.	11	2	2			7	13	2			10
<i>Усього годин</i>	90	20	24			46	90	12			78

6.3 Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (д.ф.н.)
1	Філософія, її коло проблем.	1
2	Предмет та функції філософії	1
3	Філософія Стародавнього світу	2
4	Філософія Середньовіччя і доби Відродження	2
5	Філософія Нового часу	2
6	Німецька класична філософія	2
7	Сучасна світова філософія	2
8	Філософська думка в Україні	2
9	Філософський зміст проблеми буття	2
10	Свідомість: її походження і сутність	2
11	Діалектика та її альтернативи	2
12	Пізнання як предмет філософського аналізу	1
13	Методологія наукового пізнання	1
14	Суспільство як предмет філософського аналізу	1
15	Основні сфери життя суспільства	1
	Разом	24

6.4 Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (д.ф.н.)	Кількість годин (з.ф.н.)
1	Філософія, її коло проблем	3	5
2	Предмет та функції філософії	3	5
3	Філософія Стародавнього світу	3	5
4	Філософія Середньовіччя і доби Відродження	3	5
5	Філософія Нового часу	3	5
6	Німецька класична філософія	3	5
7	Сучасна світова філософія	3	5
8	Філософія України	3	5
9	Філософський зміст проблеми буття	3	5

10	Свідомість: її походження і сутність	3	5
11	Діалектика та її альтернативи	3	5
12	Пізнання як предмет філософського аналізу	3	5
13	Методологія наукового пізнання	3	5
14	Суспільство як предмет філософського аналізу	3	5
15	Основні сфери життя суспільства	4	8
	Разом	46	78

Самостійна робота є основним способом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача. Час, відведений для самостійної роботи студента, становить 46 годин і в навчальну та індивідуальну роботу викладача не обліковується.

Самостійна робота студентів забезпечується всіма навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення навчальної дисципліни чи окремої теми: підручниками, першоджерелами, навчальними та методичними посібниками, конспектами лекцій, навчально-методичним комплексом тощо.

6.5 Індивідуальні завдання

У межах навчальної дисципліни «Філософія» індивідуальна робота студента є *варіативною* і включає *наступні завдання*:

1. конспект із теми за заданим планом або планом, який студент розробив самостійно;
2. ведення словника термінів;
3. конспект першоджерел;
4. підготовка усної доповіді, реферату, презентації або есе з окремої теми, питання чи вузької проблематики, яку студент узгоджує з викладачем.
5. підготовка проектів з соціально-філософської проблематики тощо

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДжЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Базова література

1. Александрова О. В. Філософія Середніх віків та доби Відродження: Підручник. /О. Александрова. – К.: ПАРАПАН, 2002. – 172 с.
2. Білодід Ю. М. Філософія. Український світоглядний акцент: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. – К.: Кондор, 2006. – 358 с.
3. Блецкан М. І. Соціальна філософія: Курс лекцій. – Ужгород: Госпрозрахунковий редакційно-видавничий відділ управління у справах преси та інформації, 2004. – 212 с.
4. Блецкан М. І., Логойда В. М. Філософія: онтологія, гносеологія, діалектика: Курс лекцій, Ужгород, 2002. – 216 с.
5. Вандишев В. М. Філософія. Екскурс в історію вчень і понять: Навч. посіб. – К.: Кондор, 2005. – 474 с.
6. Волинка Г. І. Філософія Стародавності і середньовіччя в освітньому контексті: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. – К.: Вища школа, 2005. – 544 с.
7. Воронкова В. Г. Філософія: Навчальний посібник. – Київ: ВД «Професіонал», 2004. – 464 с.
8. Вступ до філософії: історико-філософська пропедевтика: Підручник / За ред. Г. І. Волинки. – К.: Вища школа, 1999. – 624 с.
9. Герасимчук А. А., Тимошенко З. І. Курс лекцій з філософії: Навч. посіб. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2002. – 424 с.
10. Горський В. С., Кислюк К. В. Історія української філософії: Підручн. – К.: Либідь, 2004. – 488 с.
11. Григор'єв В. Й. Філософія: Навч. посіб. – К.: Центр навч. літератури, 2004. – 248 с.
12. Гринів О. Історія української філософії / Олег Гринів. – Львів : Тріада плюс, 2015. – 302 с.
13. Губар О. М. Філософія: інтерактивний курс лекцій: Навч. посібник. - К.: Центр учбової літератури, 2007 — 416 с.
14. Данильян О. Г., Тараненко В. М. Філософія: Підручник. 2-ге видання. – Харків: Право, 2012. – 352 с.
15. Дольська, О. О. Філософія сучасного суспільства: навч.-метод. посіб. — Харків : Підручник НТУ «ХП», 2012. — 180 с.
16. Історія філософії: Підручник / За ред. В. І. Ярошовця. – К.: Вид. ПАРАПАН, 2002. – 774 с.
17. Касьян В. І. Філософія: Навч. посіб. – К.: Знання, 2004. – 406 с.
18. Кондзьолка В. Історія Середньовічної філософії : навч. посіб. /В. В. Кондзьолка. – Львів : Світ, 2001. – 218 с. – 966-603-001-2. 27.
19. Лузан А. О. Вступ до філософії: навчальний посібник для студентів вузів. – К.: ЦУЛ, 2013. – 135 с.
20. Мазур Л. Дух і плоть. Філософія життя та проблема людської тілесності : монографія /Леонід Мазур. – Львів : [б. в.], 2003. – 377 с.
21. Пазенок В. С. Філософія : навч. посіб. / В. С. Пазенок. –Київ : Академвидав, 2008. – 279 с.
22. Петрушенко В. Л. Історія світової філософії. Фундаментальні проблеми філософії. Навчальний посібник. – Львів: НУ»ЛП», 2002.
23. Петрушенко, В. Л. Філософія: навч. посібник. — Львів : Новий світ, 2011. — 648 с.
24. Поцюрко М. Філософія : навч.-метод. посіб. / Марія Поцюрко. – Львів : Сполом, 2014. – 276 с.
25. Присухін С. І. Філософія: хрестоматія. / С. Присухін - К.: КНЕУ, 2011. - 352 с.
26. Рижак Л. Філософія : підручник /Людмила Рижак. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2013. – 650 с.

27. Саух П. Ю. Філософія: навчальний посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 256 с.
28. Скотний В. Г. Філософія: історичний і систематичний курс. – К.: Знання України, 2005. – 576 с.
29. Сморг Л. О. Філософія: Навч. посіб. – К.: Кондор, 2004. – 416 с.
30. Сосна В. П. Філософія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. - Хмельницький : ХНУ, 2011. - 395 с.
31. Філософія : підручник / Ред. Л. В. Губерський. — Харків: Фоліо, 2013. — 510 с.
32. Філософія: історія, суспільство, освіта: підручник / Л. В. Губерський, В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. - К. : Київський університет, 2011. - 575 с.
33. Філософія: мислителі, ідеї, концепції: Підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. – К.: Книга, 2005. – 528 с.
34. Філософія: навч. посіб. / Я. Козьмук, О. Задубрівська. - Чернівці: Рута, 2012. - 139 с.
35. Філософія: навч. посіб. для аспірантів і здобувачів / [за наук. ред. А. В. Арістової і С. В. Синякова]. - К.: НТУ, 2013. - 245 с.
36. Філософія: Навчальний посібник для студ. вищ. навч. закл / За заг. ред.: Ю. В. Осічнюка. – К.: Атїка, 2003. – 464 с.
37. Філософія: Підручник / Є. М. Причепій, А. М. Черній, Л. А. Чекаль. – 2-е вид., випр., доп. – К.: Академвидав, 2006. – 592 с.
38. Філософія: Підручник / За загальною редакцією М. І. Горлача, В. Г. Кременя, В. К. Рибалка. – Харків: Консум, 2001. – 672 с.
39. Філософія: підручник / О. Г. Данильян, О. П. Дзьобань. - Х.: Право, 2013. - 431 с.
40. Філософія: Світ людини. Курс лекцій: Навч. посібник / В. Г. Табачковський, М. О. Булатов, Н. В. Хамітов та ін. – К.: Либідь, 2003. – 432 с.
41. Філософія: хрестоматія (від витоків до сьогодення): навч. посіб. / за ред. Л. В. Губерського. — 2-ге вид., стер. — К. : Знання, 2012. — 621 с.
42. Читанка з історії філософії: Зарубіжна філософія XX ст. / Під ред. Г. І. Волинки. – К.: Фірма «Довіра», 1993. – 239 с.
43. Щерба С. П., Тофтул М. Г. та ін. Філософія: короткий виклад: Навч. посіб. – К.: Кондор. – 2003. – 352 с.

Допоміжна

1. Арістотель Політика / Арістотель; Пер. з давньогрецької О. Кислюк. – 2-ге вид. – К.: Основи, 2003. – 239 с.
2. Гегель Ф. Г. В. Феноменологія духу = *Phanomenologie des Geistes* / Георг Вільгельм Фрідріх Гегель; Пер. з нім. П. Тарашук; Науков. ред. перекл. Ю. Кушаков. – К.: Основи, 2004. – 548 с.
3. Гоббс Томас. Сочинения в двух томах / Томас Гоббс; АН СССР. Институт философии. Т. 1. – М.: Мысль, 1989. – 624 с.
4. Гоббс Томас. Сочинения в двух томах / Томас Гоббс. Т. 2. – М.: Мысль, 1991. – 735 с.
5. Горський В. С. Нариси з історії філософської культури Київської Русі (середина XII–середина XIII ст.): Монографія. – К.: Наукова думка, 1993. – 163 с.
6. Гусев В. І. Західна філософія Нового часу. XVII–XVIII ст.: Підручник. – К.: Либідь, 2000. – 368 с.
7. Гусев В. І. Історія західноєвропейської філософії XV–XVII ст. Курс лекцій: Навч. посібник. – К.: Либідь, 1994. – 256 с.

8. Гьосле В. Практична філософія в сучасному світі = *Praktische philosophie in der modernen welt* / Вітторіо Гьосле; Пер. з німецької А. Єрмоленка. – Київ: Лібра, 2003. – 248 с.
9. Декарт Рене. Метафізичні роздуми. – К.: Юніверс, 2000. – 304 с.
10. Декарт Рене. Міркування про метод, щоб правильно спрямовувати свій розум і відшкодувати істину в науках. – К.: Тандем, 2001. – 104 с.
11. Захара І. С. Академічна філософія України (17- полов. 18 ст.). – Львів: Вид-во ЛНУ ім. Ів.Франка, 2000. – 240 с.
12. Ильин В. В., Машенцев А. В. Философия в схемах и комментариях: Учебное пособие. – СПб.: Питер, 2005. – 304 с.
13. Історія філософії України. Хрестоматія: Навчальний посібник. – К.: Либідь, 1993. – 560 с.
14. Камю А. Бунтующий человек. Философия. Политика. Искусство. – М.: Политиздат, 1990. – 415 с.
15. Кант І. Критика чистого розуму. – К.: Юніверс, 2000. – 504 с.
16. Кунцман П. Философия: dtv-Atlas: Справочное пособие. – М.: Рыбари, 2002. – 268 с.
17. Локк Дж. Два трактата о правлении // Локк Дж. Сочинения: В 3-х т. – М.: Мысль, 1988. – Т. 3. – С. 135-405.
18. Ніцше Ф. По той бік добра і зла (Прелюдія до філософії майбутнього): Генеалогія моралі. – Львів: Літопис, 2002. – 288 с.
19. Ніцше Ф. Так казав Заратустра. Жадання влади = *Also sprach Zarathustra. Der wille zur macht*. – К.: Основи, 2003. – 437 с.
20. Платон. Горгий // Платон. Собр. соч. в 4-х т. – М.: Мысль, 1990. – Т. 1. – С. 477-574.
21. Платон. Держава / Платон. – К.: Основи, 2000. – 355 с.
22. Платон. Діалоги. – 2-вид. – К.: Основи, 1999. – 395 с.
23. Платон. Законы // Платон. Соч. в 3-х т. – М.: Мысль, 1972. – Т. 3. – Ч. 2. – С. 83-478.
24. Руссо Ж.- Ж. Об общественном договоре: Трактаты / Жан Жак Руссо; Центр Фундамент. социологии. – М.: Каннон-пресс. Кучково поле, 1998. – 416 с.
25. Сартр Ж.-П. Буття і ніщо = *L'être et le neant*: Нарис феноменологічної онтології. – К.: Основи, 2001. – 854 с.
26. Сковорода Г. С. Світ ловив мене, та не впіймав. – Харків: Фоліо, 2006– 607с.
27. Спиноза Б. Избр. произведения. – Ростов на Дону: Феникс, 1998. – 606 с.
28. Спіноза Бенедикт. Теологічно-політичний трактат = *Tractatus theologico-politicus*. – К.: Основи, 2003. – 237 с.
29. Стратон Р. Коротка історія новітньої філософії: Від Декарта до Вітгенштайна / Пер. з англ. О. Коваленко. – К.: Основи, 1998. – 331 с.
30. Сучасна зарубіжна філософія: Течії та напрями: Хрестоматія: Навчальний посібник / Упоряд. В. В. Лях, В. С. Пазенок. – К.: Ваклер, 1996. – 428 с.
31. Философский энциклопедический словарь. – М.: ИНФРА-М, 1999. – 576 с.
32. Фихте И. Г. Сочинения в 2-х т.. – Санкт-Петербург: Мифрил, 1993. – 687 с.
33. Фихте И. Г. Сочинения в 2-х т. – СПб.: Мифрил, 1993.
34. Філософія Григорія Сковороди. – К.: Наукова думка, 1972. – 311 с.
35. Філософський енциклопедичний словник. – К.: Абрис, 2002. – 742 с.
36. Шопенгауэр А. Свобода воли и нравственность. – М.: Республика, 1992. – 448 с.